

V Bruseli 26. 1. 2022
COM(2022) 27 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Prijatie Európskeho vyhlásenia o digitálnych právach a zásadách v digitálnom desaťročí

{SWD(2022) 14 final}

„Veríme v digitálnu transformáciu zameranú na človeka. Je to otázka toho, akými chceme byť Európanmi. Aby sme ju vedeli lepšie zodpovedať, pripravujeme súbor digitálnych zásad. Napríklad ako prístup k internetu pre všetkých, bezpečný online priestor, právo nadobudnúť digitálne zručnosti, algoritmy rešpektujúce ľudí, ochrana detí na internete. Tieto dôležité zásady doplnia zákonné práva, ktoré už teraz chránia Európanov v online priestore, ako sú ochrana osobných údajov alebo sloboda prejavu.“

Predsedníčka Ursula von der Leyenová na podujatí „V popredí digitálneho desaťročia“
v Sinese 1. júna 2021

1. Úvod

Kľúčovou prioritou Európskej komisie je dostať ľudí do centra digitálnej transformácie. Digitálna transformácia by mala prebiehať podľa našich európskych hodnôt a právnych predpisov.

Komisia dnes navrhuje vymedziť súbor zásad pre takúto digitálnu transformáciu zameranú na človeka. Takýmto **Európskym vyhlásením o digitálnych právach a zásadách** (ďalej len „vyhlásenie“) by sa stanovili spoločné politické zámery pre občanov, podniky, verejnú správu i tvorcov politik. Digitálne zásady uvedené vo vyhlásení majú slúžiť ako východiskové koncepcie vychádzajúce zo spoločných európskych hodnôt a zároveň ako usmernenia pre bezpečné, inkluzívne a otvorené digitálne prostredie zamerané na človeka, v ktorom sa na nikoho nezabudne. Cieľom je zabezpečiť, aby sa hodnoty Únie a práva a slobody jednotlivcov zakotvené v právnych predpisoch Únie dodržiavali a posilňovali tak v offline, ako aj online priestore.

Vyhlásenie bude mať podobu *spoločného čestného vyhlásenia*, ktoré podpíšu Európsky parlament, Rada a Komisia. Toto oznámenie je sprievodným dokumentom k navrhovanému zneniu spoločného vyhlásenia.

Vyhlásenie je reakciou na výzvy Európskeho parlamentu na zaručenie úplného súladu v prístupe EÚ k digitálnej transformácii so základnými právami vrátane pravidiel ochrany údajov a rovnakého zaobchádzania, so zásadami ako technologická neutralita a neutralita siete, s inkluzívnosťou¹ a zároveň na zvýšenie digitálnych zručností a kompetencií a podporu vysokovýkonného ekosystému digitálneho vzdelávania². Je v ňom zohľadnená aj výzva Parlamentu na ochranu práv používateľov v digitálnom prostredí³, na zaručenie slobody médií a boj proti dezinformáciám⁴.

V Berlínskom vyhlásení o *Digitálnej spoločnosti a digitálnej verejnej správe založenej na hodnotách* z roku 2020 Rada uviedla, že možnosť využiť príležitosti, ktoré ponúka digitálna

¹ [2020/2216(INI).

² 2020/2135(INI).

³ Ref.: 2020/2018(INL), 2020/2019(INL), 2020/2022(INI), 2020/2012(INL), 2020/2014(INL), 2020/2015(INI), 2020/2017(INI), 2020/2216(INI), 2019/2181(INL)].

⁴ 2020/2009(INI).

transformácia, by mal dostať každý. V Lisabonskej deklarácii (*Lisabonská deklarácia – zmysluplná digitálna demokracia*) predstavenej na Digitálnom zhromaždení v júni 2021, zároveň vyzvala na vytvorenie modelu digitálnej transformácie vyzdvihujúceho ľudský rozmer digitálneho ekosystému, ktorého jadrom je digitálny jednotný trh. Rada zároveň zdôraznila potrebu digitálnej transformácie, ktorá by bola mostom k zelenej transformácii na ceste ku klimaticky neutrálnej a udržateľnej budúcnosti.

Od prvého oznámenia tejto iniciatívy vo svojom oznámení o digitálnom kompase vlani v marci⁵ Komisia **aktívne spolupracuje s občanmi a zainteresovanými stranami**, aby zhromaždila ich názory. Tieto konzultácie pomohli pri formulácii navrhovaného vyhlásenia.

V tomto oznámení je načrtnutá aj cesta k monitorovaniu opatrení a krokov prijatých na realizáciu tohto vyhlásenia v praxi. Vyhlásenie úzko súvisí s návrhom „Cesta k digitálnemu desaťročiu“, ktorý bol prijatý v septembri 2021, a dopĺňa ho stanovením širších digitálnych cieľov a možností ich naplnenia. Ako sa uvádza v návrhu „Cesta k digitálnemu desaťročiu“, každý rok sa bude predkladať správa z účinného monitorovania zásad zakotvených vo vyhlásení spolu s výsledkami ročného prieskumu Eurobarometra o tom, ako európski občania vnímajú prijaté kroky a opatrenia. Tým sa zaručí transparentnosť, monitorovanie trendov a dosiahnutých výsledkov vo všetkých členských štátoch a získajú informácie potrebné na politickú orientáciu všetkých ďalších právnych predpisov v oblastiach, na ktoré sa vzťahujú zásady zakotvené vo vyhlásení.

2. Dôvody Európskeho vyhlásenia o digitálnych právach a zásadách

Digitálne technológie ovplyvňujú všetky aspekty nášho života a prinášajú celkom nové príležitosti. Práca, vzdelávanie, socializácia, zábava, nakupovanie, prístup k verejnej správe, zdravotnej starostlivosti alebo ku kultúre – všetko prebieha čoraz viac digitálne. Pandémia COVID-19 radikálne zmenila úlohu a vnímanie digitalizácie v našich spoločnostiach a ekonomikách a urýchlila jej tempo.

Stále nové prelomové technologické objavy v oblastiach, ako sú umelá inteligencia, analýza údajov, robotika, internet vecí, a ich integrácia do obchodných modelov a každodenných služieb a produktov pomohli zmeniť spôsob organizácie hospodárstva a spoločnosti. Rastúce tempo digitálnej transformácie so sebou prináša zásadné inovácie, ktoré ponúkajú nové nástroje na riešenie globálnych spoločenských výziev a na zefektívnenie súkromných i verejných služieb. Zároveň sa uľahčuje prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, ako aj k informačným zdrojom a otvárajú nové priestory na verejnú diskusiu. Plošné zavádzanie digitálnych technológií rozširuje našu slobodu tým, že spája aj tie najodľahlejšie miesta a vytvára nové príležitosti pre občanov, pracovníkov a spotrebiteľov, na zakladanie a prosperovanie podnikov, na

⁵ „Digitálny kompas do roku 2030: digitálne desaťročie na európsky spôsob, COM(2021) 118 final, 9. 3. 2021.

skvalitňovanie života komunit, na inklúziu znevýhodnených skupín a napredovanie našej spoločnosti ako celku.

Pandémia COVID-19 síce tempo tejto transformácie urýchlila, no zároveň zväčšila digitálnu priepasť naprieč Európskou úniou, a to nielen medzi mestskými oblasťami s dobrým pripojením a vidieckymi a odľahlými územiami, ale aj medzi ľuďmi, ktorí môžu v plnej miere využívať zdokonalené, prístupné, interoperabilné a bezpečné digitálne prostredie, a tými, ktorí nemôžu. Zlý prístup k pripojeniu a internetovým službám, ale aj obmedzené možnosti získania digitálnych zručností a pochopenia digitálnych technológií predstavujú viac ako kedykoľvek predtým veľké riziká pre súdržnosť dnešnej spoločnosti. Pandémia COVID-19 ukázala, aké dôležité je, aby všetky subjekty, vrátane inštitúcií, ako sú správne orgány, inštitúcie výskumu, vzdelávania a odbornej prípravy a zdravotnícke zariadenia, boli pripravené na digitálnu spoločnosť, najmä pokiaľ ide o záruku inkluzívnosti a podpory zraniteľných osôb, seniorov, detí a osôb so zdravotným postihnutím pri plnom využívaní výhod digitálnej transformácie.

Zvyšujúca sa dostupnosť nových digitálnych technológií a údajov však so sebou prináša aj nežiaduce riziká, ktoré môžu mať pre občanov, naše demokratické hodnoty, našu bezpečnosť či princípy našich spoločností ďalekosiahle následky. Tieto riziká podstatne vzrástli, a to tak z hľadiska porušovania ochrany súkromia a osobných údajov, šírenia nezákonného a škodlivého obsahu a nebezpečných produktov, ako aj dezinformácií, počítačovej kriminality a kybernetických útokov, vykorisťovania a zneužívania ľudí vrátane detí, hromadného sledovania či skresľujúcich algoritmov, ktoré bránia spravodlivému a nediskriminačnému prístupu k informáciám a demokratickej diskusii či dokonca vedú k priamej cenzúre. Tieto problémy sa dotýkajú základných práv a oslabujú ťažko vybojovaný pokrok v tejto oblasti tak v Európskej únii, ako aj na medzinárodnej úrovni.

Ľudia a podniky nemajú pri pobyte v digitálnom prostredí menej práv a ani nie sú menej chránení v porovnaní s offline svetom. Digitálna transformácia neopravňuje k výnimkám z práv a slobôd, ktoré majú občania Únie podľa práva EÚ. Naopak, mala by sa skôr zamerať na ich posilnenie. Únia sa zaviazala umožniť všetkým Európanom v plnej miere využívať príležitosti, ktoré so sebou prináša digitálna transformácia, a to bez ohľadu na vek, pohlavie, schopnosti, stav alebo geografickú polohu a v posledných rokoch prijala vo všetkých týchto oblastiach nápravné a preventívne opatrenia schválením potrebných nariadení a politických opatrení. Technologické riešenia ovplyvňujúce náš život sú však stále viac prepojené, rozšírené a zložité, preto vzniká čoraz naliehavejšia potreba zintenzívniť úsilie o dosiahnutie otvoreného, spravodlivého a rovnakého prístupu k digitálnym nástrojom, službám, infraštruktúram a zručnostiam, ktoré môžu v konečnom dôsledku posilniť naše demokracie.

Ako sa vysvetľuje v dokumente „Digitálny kompas do roku 2030“, Únia má svoju víziu digitálne transformovanej Európy do roku 2030, ktorá je v súlade s európskymi

hodnotami. Ráta s uvedomelými občanmi a inovatívnymi podnikmi v inkluzívnej, prosperujúcej a udržateľnej digitálnej spoločnosti zameranej na človeka. Nedávno prijatá „Cesta k digitálnemu desaťročiu“ je zameraná na výraznejšie posilnenie jednak našej vedúcej pozície v digitálnej oblasti, ako aj postavenia občanov a podnikov tak, aby sa digitálna transformácia stala hnacou silou udržateľného hospodárskeho rastu a sociálneho blahobytu v Európe. To sa dosiahne zavedením vysokovýkonného širokopásmového prístupu pre všetkých občanov, a to aj vo vidieckych a vzdialených regiónoch, budovaním digitálnych zručností a kompetencií pracovných síl, ktoré im umožnia plne sa zapojiť do digitálnej ekonomiky vďaka digitalizácii podnikov a vyššej efektívnosti a jednoduchšiemu využívaniu digitalizovaných verejných služieb v prospech každého člena našej spoločnosti. Dôveru ľudí v digitálne nástroje a služby zvyšuje aj vedomie zabezpečeného kybernetického priestoru. Pomáha zachovávať slobodu prejavu a právo na informácie vrátane slobody a plurality médií. V neposlednom rade sa digitálna transformácia popri súbežnej zelenej a digitálnej transformácii zameria aj na využitie technológií na prijímanie opatrení v oblasti klímy, na ochranu biodiverzity a obnovu prírody v súlade s Európskou zelenou dohodou, cieľmi OSN v oblasti udržateľného rozvoja a Parížskou dohodou.

Práve za týchto okolností navrhuje Európska komisia v reakcii na výzvy Európskeho parlamentu a Rady vymedziť súbor zásad, ktoré by slúžili ako usmernenia k digitálnej transformácii, ktorá je udržateľná, zameraná na človeka a založená na hodnotách.

Preto sa vo vyhlásení uvádzajú digitálne zásady, ktoré majú slúžiť všetkým Európanom, a to najmä z týchto hľadísk: ľudia ako stredobod digitálnej transformácie, solidarita a inklúzia, slobodná voľba, angažovanosť v digitálnom verejnom priestore, bezpečnosť, zabezpečenie, posilnenie postavenia a udržateľnosť.

Na druhej strane by malo vyhlásenie slúžiť verejným i súkromným subjektom ako východisko pri vývoji a zavádzaní nových technológií. Tvorcov politik by zasa malo usmerňovať v spoločnom úsilí o vymedzenie európskej cesty k udržateľnému a inkluzívnemu digitálnemu svetu so zameraním na človeka, ako aj k jasnému ukotveniu politických intervencií EÚ slúžiacich na tento účel. Vyhlásenie má potenciál stať sa globálnym referenčným kritériom pre mnohé objavujúce sa spoločenské a etické otázky, ktoré so sebou prináša digitálna transformácia. Rovnaké zásady budú základom opatrení, ktoré bude EÚ prijímať vo vzťahu k svojim partnerom a v rámci medzinárodných organizácií.

Navrhované vyhlásenie vychádza z predchádzajúcich iniciatív členských štátov a Európskeho parlamentu a využíva pri tom množstvo podnetov získaných z verejnej konzultácie. Po jej skončení bolo v porovnaní s pôvodným súborom zásad prezentovaným vo verejnej konzultácii spresnených viacero z nich.

Verejná konzultácia o súbore európskych digitálnych zásad

V období od 12. mája do 6. septembra 2021 uskutočnila Komisia verejnú konzultáciu, ktorej cieľom bolo zhromaždiť názory na podobu európskych digitálnych zásad, ktoré by podporovali a presadzovali hodnoty EÚ v digitálnom priestore.

Verejná konzultácia bola avizovaná na podujatí „V popredí digitálneho desaťročia“, ktoré sa konalo 1. – 2. júna, na digitálnej platforme Konferencie o budúcnosti Európy, ako aj na sociálnych sieťach. Hlavným zámerom konzultácie bolo zhromaždiť názory všetkých zainteresovaných strán vrátane členských štátov, regionálnych a miestnych orgánov, mimovládnych organizácií a organizácií občianskej spoločnosti, podnikateľských združení a podnikov, iných zainteresovaných strán a samozrejme aj občanov.

Bol to začiatok rozsiahlych konzultácií, ktorých súčasťou boli aj participatívne semináre a ciele rozhovory, prieskum Eurobarometra na získanie názorov od jednotlivých členských štátov a od rôznych vekových skupín s osobitným dôrazom na deti a mladých ľudí a rôznorodosť sociálneho zázemia.

Výsledkom konzultácií bolo vyjadrenie širokej podpory európskemu vyhláseniu o digitálnych právach a zásadách, ako aj prvotnému súboru zásad načrtnutých v otvorenej verejnej konzultácii, pričom sa zdôrazňoval význam niektorých zásad pred inými a niektorí respondenti podčiarkli potrebu sformulovania ďalších zásad. Odpovede na rôzne konzultačné činnosti slúžili ako podklad k vypracovaniu dnes predloženého vyhlásenia.

Podrobnejšie zhrnutie konzultácie sa nachádza v pracovnom dokumente útvarov Komisie uverejnenom súbežne s týmto oznámením.

3. Politická povaha vyhlásenia o digitálnych právach a zásadách

Súbor digitálnych zásad, ktoré by mali formovať európsku digitálnu spoločnosť, je navrhnutý v podobe **spoločného čestného vyhlásenia** Európskeho parlamentu, Rady a Komisie. Návrh vyhlásenia uvedený v prílohe sa chápe ako návrh, o ktorom sa bude rokovať s Európskym parlamentom a Radou v snahe získať podporu všetkých troch inštitúcií.

Vyhlásenie vychádza predovšetkým z primárneho práva EÚ, najmä zo Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ), Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), z Charty základných práv EÚ, judikatúry Súdneho dvora Európskej únie, ako aj zo sekundárneho práva EÚ.

Tieto zásady nemajú vplyv na uplatniteľné práva, ktoré už v Európskej únii chránia ľudia online a v prípade ktorých musia existovať účinné nápravné prostriedky kdekoľvek v Únii. Neovplyvňujú ani zákonné obmedzenia výkonu týchto uplatniteľných práv, aby sa dali zosúladiť s výkonom iných práv, ani žiadne z nevyhnutných a primeraných obmedzení vo verejnom

záujme. Ak sa tieto zásady budú realizovať formou politických iniciatív, budú sa uplatňovať spolu s existujúcimi právami a zásadami a vo všeobecnom verejnom záujme.

4. Následné opatrenia na úrovni EÚ a na celosvetovej úrovni

Schválenie Európskeho vyhlásenia o digitálnych právach a zásadách

Komisia navrhuje, aby Európske vyhlásenie o digitálnych právach a zásadách spoločne podpísali tri spomínané inštitúcie EÚ. Komisia spolu s Európskym parlamentom a Radou umožní diskusiu o dnes predloženom návrhu vyhlásenia.

Súčasná a budúce právne predpisy a opatrenia EÚ

Vzhľadom na politickú povahu vyhlásenia nie všetky zásady zodpovedajú právam, ktoré sú priamo uplatniteľné: niektoré sú už stanovené v právnych predpisoch, iné si môžu vyžadovať ďalšie opatrenia príslušnej úrovne. Vyhlásenie sa musí vykladať v spojení s právnymi aktmi a nástrojmi EÚ, ktoré ním nie sú dotknuté.

Napokon, Komisia už predložila viacero regulačných návrhov a prišla s politickými iniciatívami v oblastiach, na ktoré sa vzťahujú digitálne zásady podľa návrhu vyhlásenia. Spolu s Európskym parlamentom a Radou má Komisia v úmysle pokračovať, tam, kde je to potrebné, v realizácii opatrení a iniciatív, ktorými sa zavádzajú do praxe digitálne zásady ovplyvňujúce digitálnu transformáciu⁶.

Monitorovanie a preskúmanie

Zásady zakotvené vo vyhlásení sú v záujme občanov, verejných orgánov, sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti na všetkých úrovniach. Majú svoj význam aj pre podniky tak v úlohe používateľov digitálnych služieb, ako aj aktívnych subjektov nesúcich zodpovednosť v digitálnom priestore.

Komisia bude podporovať činnosti v oblasti komunikácie a spolupráce s členskými štátmi a so všetkými príslušnými subjektmi s cieľom zaručiť všeobecnú informovanosť o zásadách zakotvených vo vyhlásení, ako aj spoločný záväzok tieto zásady dodržiavať.

Na to, aby bola táto iniciatíva úspešná, je dôležité, aby sa spôsob, akým sa tieto digitálne zásady zavedú do praxe, účinne monitoroval. V návrhu Komisie týkajúcom sa rozhodnutia „Cesta k digitálnemu desaťročiu“ sa uvádza, že členské štáty včas poskytnú Komisii všetky informácie potrebné na účinné monitorovanie pokroku pri uplatňovaní zásad zakotvených vo vyhlásení. Okrem toho sa v návrhu Komisie stanovuje, že vo výročnej správe o stave digitálneho desaťročia by sa mal posúdiť stav opatrení prijatých v nadväznosti na zásady zakotvené vo vyhlásení.

⁶ V tejto súvislosti sa každá činnosť, ktorá si vyžaduje finančný príspevok z rozpočtu EÚ, začlení do krytia príslušných výdavkových programov schválených na roky 2021 – 2027, ako aj do dohodnutých personálnych zdrojov.

Komisia po tom toto strategické posúdenie digitálnej transformácie v EÚ predloží Rade a Parlamentu a členským štátom oznámi odporúčané kroky a opatrenia a/alebo predstaví spoločné záväzky prijaté Komisiou a členskými štátmi.

Komisia zároveň upevní spoluprácu s členskými štátmi a všetkými zainteresovanými subjektmi na všetkých príslušných pravidlách EÚ vrátane tých, ktoré sú stanovené v uvedených právnych predpisoch, pričom sa zameria na ich (možnú) transpozíciu a vykonávanie, ako aj výmenu najlepších postupov. Užší a pravidelný dialóg s členskými štátmi môže uľahčiť včasné prijatie a (možnú) transpozíciu právnych nástrojov EÚ, ako aj zlepšiť kvalitu ich vykonávania, a tým predísť začatiu konaní o porušení predpisov.

Komisia navyše každoročne uskutoční prieskum Eurobarometra s cieľom monitorovať následné opatrenia v členských štátoch. Eurobarometer bude zhromažďovať kvalitatívne údaje založené na tom, ako občania vnímajú zavádzanie digitálnych zásad do praxe v jednotlivých členských štátoch.

Komisia vyhodnotí, či časom netreba niektorú zo zásad preskúmať na základe technologického vývoja a v prípade potreby predloží na tento účel návrh Európskemu parlamentu a Rade.

Podpora Európskeho vyhlásenia o digitálnych právach a zásadách vo svete

EÚ stála vždy na čele presadzovania základných práv vo svete, a to aj v rámci Organizácie Spojených národov. EÚ si dokáže zachovať túto úlohu zodpovedného globálneho lídra presadzovaním prístupu, ktorý je v tomto digitálnom veku zameraný na človeka a založený na hodnotách. Vyhlásenie bude pomôckou aj v diplomatickej činnosti EÚ a bude formovať partnerstvá a diskusie s jej medzinárodnými partnermi.

5. Záver a ďalší postup

V tomto vyhlásení o digitálnych právach a zásadách Komisia predkladá ľuďom orientačný rámec a podnikom a tvorcom politik príručku, ktorej cieľom je dostať ľudí do centra digitálnej transformácie.

Členské štáty vrátane svojich verejných orgánov, všetky zainteresované strany, občianska spoločnosť na všetkých úrovniach, ako aj inštitúcie EÚ nesú spoločnú zodpovednosť za prácu na digitálnej transformácii zameranej na človeka.

Komisia bude aj naďalej úzko spolupracovať s Európskym parlamentom a Radou na uľahčení podpísania tohto vyhlásenia, pokiaľ možno čo najskôr v roku 2022.